

R. V.

TARTU ÜLIKOOL
BIBLIOTEK

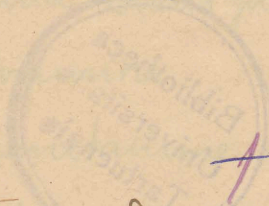
17 juulil 42
217

Prof. E. Kurald
Andumise
Meesmuus

Heino Kapp

17. VII. 42. Testamendi kinnitamine ja

pärandi hoid

~~A~~

2651

Ar. Kapp ja perekonnas

21.7.42

J. Kapp

stud. iiv.

matr. nr. 16943

Tartu

1942

Tõeliseks 16 XII 42 õige -
J. Kapp

Lisukord

I osa

§1. Klagi. Klagi mõiste ja liike	Lx.	1
§2. Testament. Testamendi mõiste ja liike		4
§3. Testamendi esitamine kohtule. Esi- tamiseks õigustatud isikud ja kohtuallumus		7
§4. Testamendi avamine		12
§5. Testamendi kinnitamine		26
§6. Kaebekord testamendi avamise ja kin- nitamise ajal tehtud kohtumäärustele		29
§7. Testamendi aegumine		33

II osa

§8. Pärandi hoid		35
----------------------------	--	----

Kasustatud kirjandus.

1. A. Gassmann und A. Noleken, die Verordnungen über die Reorganisation des Gerichtswesens und der Bauernhöfden in den baltischen Gouvernements, Riga, 1889.
2. F. Tjutjumov, Graždanskij protsess, Tartu, 1925.
3. L. Grimm, Lentsij po dogme rimskogo pravo, Riga, 1924.
4. S. V. Vasjkovskij, Učebnik graždanskogo protsessu, Moskva, 1914.
5. Balti Eraõigus (BEP).
6. C. Erdmann, System des Privatrechts des Ostsee - provinzen Liv-, Est- und Curland, Riga, 1892.
7. 1939. a. Tsivilseaduse eelnõu (TSP).
8. Tsivilkohtupidamisseadus (TKP).
9. Kriminaalseadustik (KrS).
10. Maakorralduse seadus RT 30 - 1937.
11. Rügikohtu otsusi
12. Ex Vene senati otsusi.

Iosa

§1 Hagigi. Hagigi mõiste ja liike.

Õiguse normidega sätitakse isikutevahelised õigused ja kohustused. Igaüks peab käituma vastavalt sellele, nagu seda määrab õiguskord. Õigusriikeid tuleb tõrjata, et tagada ühiskonnale normaalset arengut. Tegerust, mis suunatud õigusriikete tõrjamisele nimetatakse õiguskaitseks. Riik kaitseb oma õigust ja õiguskorda väga mitmel viisil. Üks neist on kohtuliku kaitse.

Kohtuliku kaitse all mõeldakse kohtu tegevust, mis suunatud õiguskorra kaitsele. Eraõiguse sfääris kaitseb isik oma õigusi kohtu kaudu hagi esitamiseega.

Tjutrijumov väidab, et haviga taotleb isik oma õiguste tunnustamist ning sündkorras nende

täitmist või jälle teatud seisundi tühistamist, mis ristub isiku õigusega¹.

Nii tuleb hagi all mõelda isiku tegevust, millega ta teostab kohtu korras oma õiguste kaitset².

Tavatsetares eraldada hagide juures materiaalsit ja formaalsit momenti. Materiaalses mõttes mõeldakse hagi all neid taotlusi, mis rajanevad materiaalsoigusel ning annavad isikule võimaluse kohtu poole pöörduda, et sundkorras oma õigusi rakendada. Formaalses mõttes mõeldakse hagi all seda tegevust, millega isik pöördub kohtu poole, et rakendada oma õigust³.

Hagisid liigitatakse väga mitmeti. Võttes aluseks hagide liigitamisel haginisu, jagunevad

¹ J. Tjutjumov, Graždanskij protsess, Tartu, 1925, lk. 174.

² Vrd. ka S. Grimm, Lektšij po dogme rimsskogo prava, Riga, 1924, lk. 138.

³ Tjutjumov, op. cit., lk. 174.

hagid: 1) väljamõistu-, 2) muundus- ja 3) tuvastus- ehk tunnustushagides⁴.

Väljamõistuhagide sihiks on hageja taotluste tunnustamine, mis tulenevad materiaalõigusest, ning nende sunniviisilise rakendamise. Nad on lähedalt seondatud hagidega materiaalses mõttes⁵.

Muundushagid on suunatud õigussuhete loomisele, muundamisele või kaadamisele. Suur osa neist sooritatakse hoiukorras.

Tuvastushagid taotlevad mõne juriidilise suhte olelu või mitteolelu ametliku tunnustamist. Vastavalt sellele nad harunevad ka eitavateks ja jaatavateks.

Testamendi avamine ja kiinnitamine kuulub ka tuvastushagide sarja. Lüügi nendib kohus

⁴ Tjutjumov, op. cit., lk. 175, 176.

⁵ Vid. Z. V. Vasjkovskij, Učebnik graždanskogo protessa, Moskva, 1914, lk. 242.

teatud olma olnud. Ta ei mõista kelleltki midagi välja, ega muuda ka õigusolustikku, mis omame muundushagidele, vaid konstateerib seda, et testament on koostatud, ning see vastab seadusnõuetele. Testamendi avamise ja kinnitamisega ei looda mingisugust uut õigust, vaid ametlikult nenditakse kehtiva olundi esildumist. Testament muutub kinnitamisega vaieldamatuks õigusaktiks. Kõike vaidlused ja kaotlused testamendi suhtes kustuvad, kui neid pole esitatud õigeaegselt.

§2. Testament. Testamendi mõiste ja liike.

Avamisele ning kinnitamisele saavad kuuluda vaid sellised testamendid, mis vastavad vormilt seadusnõuetele, seepärast käsitame neid rekrvisiite, mis vajalikud anti juures, et seda pidada testamendiks.

Kehtiva eraõiguse järgi on testament

ühepoolne korraldis surma puhuks, mis korraldab pärandaja vara siiret pärijale pärast ta surma kas oraliselt või teelt⁶.

Taoliselt elmisele sätib testamendi mõistet ka 1939. a. tsiviilseaduse eelnõu. Selle järgi loetakse testamendiks iga ühepoolset korraldust, millega keegi teeb surma puhuks korraldusi oma vara kohta⁷.

Testament peab olema elukõige ühepoolne õigusakt, ühepoolne korraldus. Testament peab tehtama ainult surma puhuks. Ühepoolset akti, millega kellelegi loovutatakse varalisi õigusi eluajal, ei tule pidada testamendiks. Selline õigusakt võib osutada kinrimiseks.

Väliste norminõuete sarjas tuleks mainida tunnustajate juuresolekut testamendi koostamisel. Mõnel puhul peab tunnustajaid olema

⁶ Balti Eraõigus (B&P) §1981.

⁷ 1939. a. Tsiviilseaduse eelnõu (TSE) §600.

3, mõnel puhul 2. Tallinna Tsõmpääõigus nõuab isegi 7 tunnistaja juuresolekut. Tunnistajad saavad püüda vaid ühe testamendiliigi puhul - testamentum parentis inter liberos. Muudel juhtudel teeb tunnistajate püüdmine korralduse surma puhul kehtetuks, mida ei saa arada ega kinnitada.

Testament võib olla nii suuline kui ka kirjalik; samuti avalik ja kodune. Ka era-~~korralisest~~ korralisest testamenti tunneb kehtiv õigus, milles võivad püüda mõned rekvisiidid, mis muudavad tavalise testamendi ~~testamendi~~ kehtetuks. Erakorraline testament saab kuidagi esineda vaid erakorralise olundi tõttu. Sellise eriolundi püüdumisel ei saa olla juttu erakorralisest testamendist.

§3. Testamendi esitamine kohtule. Esitamiseks õigustatud isikud ja kohtuallumus.

Kagu ülal mainitud, on testament õigusakt, mis korraldab pärandaja vara saatust pärast ta surma. Ta peab sisaldama isiku viimast tahet ning vastama välisele vorminõuetele. Kui testament vastab välisvormi nõuetele, ei sisalda aga testija viimast tahet, riuub mõne pärija sundpärimisõigust jne., siis võidakse taotleda testamendi tühistamist. Sellene peab aga esinema vastav taotlus asjast huvitatud isikult. Kuniagi ei või kohus *ex officio* tõustada ise sellist taotlust.⁸

Kõik testamendid, nii avalikud kui ka kodused, peavad olema tunnustatud seadusjärgustumuteks, et nende aluse üle kanda õigustaja kohustussuhteid. Kuni kinnitamiseni ei saa

⁸ Gassmann ja Koleren, *Priloženija o sudebnoi časti i krestjanskih prisutsovennoh mest v pribaltomih gubernijah*, lk. 173.

rajada testamendile õigussuhteid, olgu vast pro-
visooriselt. Samal viisil nagu testament, allub
kinnitamisele ka pärandilepe, ~~hinn~~ ^{hinn} kaant summa
pühines⁹.

Testija võib jätta testamendi pärast koosta-
mist enda kätte või anda hoiule kolmandatele.
Hoiule võidakse anda testament kas eraisikuile,
notarile,¹⁰ või vallakohtule.¹¹

Pärast isiku surma, teadmata äraolijaks või
summas tunnustamist tuleb igasugune testa-
ment esitada kohtule.¹² Ainult sel juhul, kui
testamendis esineb otsene keeld, millega keelatakse
esitamise, võib jätta testament esitamata.

⁹ Tsiviilkohtupidamisseadus (JKP) § 1956.

¹⁰ BZP § 2445.

¹¹ Vt. ka A. Gassmann und Noleken, die Verord-
nungen über die Reorganisation des Gerichtswesens ^{und} der
Bauerhöfen in den baltischen Gouvernements, Riga, 1889,
lk. 218 j. j.

¹² BZP § 2446.

Testamendi esitamatajätmine pole süütegu, mida saaks kriminaalkorras karistada. Kuid, kui isikult, kelle käes on testament otse nõutakse selle väljastamist, kuid sellisest nõudest hoolimata jätab ta testamendi välja andmata, moodustab juba säärase käitumise kriminaalsüüteo. Tegemist on testamendi varjamisega, mis kehtiva kriminaalseaduse järgi on karistatav¹³.

Liin võib tekkida küsimus, millist ahti pidada testamendis, mille suhtes kehtib esitamiskohustus. Kas esitamiskohustus on vaid selliste testamendide suhtes, mis vastavad väliselt seaduse nõuetele, või hõlmab esitamiskohustus kõiki korraldusi, mida on tehtud näha testamendina.

Teatavasti mõeldakse testamendi all ühepoolset korraldust surma puhul, milles määratakse pärija ning korraldatakse vara saatus pärast testija surma. Testament peab

¹³ Kriminaalseadustik (Kr S) § 149.

väljendama testija viimast tahet oma vara kohta¹⁴. Testamendis tuleb määrata ära see, kes osutub pärandaja universaalsuccessoriks¹⁵. Teda võidakse määrata kas otse expressis verbis või kaudselt (testamentum mysticum). Peale ärajamainitud nõuete peab testament vastama veel paljudele välisnõuetele.

Isik, kelle käes leidub pärandaja viimne tahtavaldis, mida on tahetud kohelda testamendina, peab selle esitama kohtule. Ta pole õigustatud jätma seda esitamata põhjusel, et art. ei vasta seadusnõuetele. Käseb ju seadus esitada igasugust testamenti, tegemata vahet ehtsa ja ebaehtsa testamendi vahel¹⁶.

¹⁴ Vrd. ka C. Erdmann, System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland, Riga 1892, lc. 195

¹⁵ Erdmann, op. cit., lc. 194.

¹⁶ BZL § 2446, JKL § 1957.

Muidugi nendel juhtudel, kui testament on pärija käes, siis esitab viimane selle kinnitamiseks. Isik, kes testamendi hävitab, karistatakse nagu iga dokumenti rikkujat kriminaalseaduse alusel.

Testament tuleb esitada sellele jaaskonna-kohtule, kelle tegevuspiirides asus testija viimane elukoht enne surma. Kui pärandaja viimane elukoht enne surma oli välismaal, allub asi Tallinna 1. jaaskonna-kohtunurale.

Tegelikult esineb selliseid juhte vähe, kus testament esitatakse kohtule notari, valla-kohtu või kolmandate poolt. Tavalisem on see, kus testamendi esitavad kohtule pärijad palvega seda kinnitada. Samal viisil nagu testamendiga, tuleb talitada ka pärandileppe, kodit-silli ja kinneantiga surma juhures.¹⁷

¹⁷ JHLS 1956 muundat. AT 1923, 43.

§4. Testamendi avamine.

Jaaskonnakohtunike saanud kas pärijailt vastava taotluse testamendi avamiseks või on testament esitatud kolmandate poolt, määrab päeva testamendi avamiseks. Avamisest tuleb kuulutada Ametlikus Teatajas.¹⁸ Kuulutus peab sisaldama kohtu mainimist, kus testament ette loetakse, aega, millal see toimub ja isiku mainimist, kelle testament tuleb avamisele.

Suulise testamendi puhul kuulab jaaskonnakohtunike tunnistajad üle ning avab siis testamendi. Testament loetakse avatuks, kui kohtunike loeb selle ette avalikul kohtuis-tingil. Juhul, kui on tegemist mitme testamendiga, tuleb kõik ette lugeda. Isegi sellised testamendid tulevad lugeda ette, millede suhtes on avaldatud vaidlus, et nad ei vasta seadusnõuetele, on võltsitud,

¹⁸ JHK §1958.

ei sisalda isiku viimast tahet jne.¹⁹ Kui testament on koostatud mitmes teises, siis loetakse ette vaid üks teine.

Äraviri ei saa üldreeglina asendada algtestamenti. Juhul, kui avamise puhul on esitatud vaid äraviri, võib kohus selle küll ette lugeda, kuid äravirjaga ei saa lugeda tõendatuks testamendi olelu. Arjastuویتatud isikuil on õigus nõuda, et esitataks algtestament või tõendataks selle sisu kohta korras. Muudugi sellisel korral, kui ei saa testamenti mõnesugustel asjaoludel esitada, kuid selle asemel esitatakse ametlikult tõestatud äraviri, võidakse säärast äravirja pidada küllaldaseks, ning omistada talle võrdset kehtjõudu algtestamendiga.²⁰

Kui testament on kadunud, millepärast

19 BZG § 2448.

20 BZG § 2449.

pole võimalik seda kohtule esitada, siis tuleb väljakutsemenetluse korras testamendi olelu kui ka sisu kindlaks teha²¹. Enne, kui pole selline menetlus sooritatud, ei saa asuda testamendi avamisele. Väljakutsemenetlus tuleb sooritada ringkonnakohtus üldalustel.

Vastastuukuse testamendi puhul tuleb see ette lugeda ühe osalise surma korral²².

Testamendi avamise ja ettelugemise kohta koostab kohus protokoll. Kohtuprotokoll tuleb kanda testamendi sisu täielikult. Pääle selle mainib kohus, kas pitsatid olid terved, kes tunnustajatest oli istungil ja mida nad seletasid testamendi kohta. Edasi tuleb märkida, kas testamendi kohta esitati kohtuistungil vaidlusi ja kas testamendis osutus kaaperd ja parandusi²³.

²¹ Erdmann, op. cit., lk. 327.

²² B&L § 2450.

²³ JKL § 1961.

Kuulise testamendi puhul tulevad testamendi tunnistajad välja kutsuda ning üle kuulata. Tunnistajate küsitlemisel peab kohus välja selgitama, kas testija oli testamendi koostamisel selge mõistuse ning ~~tõie~~ arusaamise juures, kas testament, mida tunnistajad esitavad, vastab testija tõelisele tahtele ning lõpuks, kas testamendi juures on täidetud vorminõuded²⁴.

Vorminõuete juures tuleb eraldada kaht liiki vorminõueteid. Ühed neist on pretsedentide loomuga. Nende rikkumisel ei saa olla juttu testamendist. Selliste vorminõuete hulka kuuluvad, näiteks, tunnistajate olemine testamendi koostamisel, abielunaise testamendi juures veel lisaks mehe või assistendi mõusoleku jne. Selliste ehtsate vorminõuete rikkumine teeb alati testamendi kehtetuks.

²⁴ JHJ § 1962, 2087 j.t.

Etbaehtsad vorminõuded aga on säärased, mis küll testamendi kohta ette nähtud, kuid nende rikkumine ei muuda testamenti kehtetuks. Siin võiks nimetada nõudeid, et testamendi tunnustajateks peavad võimaluse korral olema meestunnustajad, võõrad isikud, kes ei kuulu taandamisele jnl.

Tunnustajad, kelle kaudu määratakse kindlaks testamendi sisu avamise korral, vannutatakse ning kuulatakse üle tavalises korras. Riigikohtu vaate järgi võivad testamendi tunnustajateks olla ka need isikud, keda JHK § 373 põhjal on võimalik taandada. Neid tuleb taandusest hoolimata hoiuskorras üle kuulata ning testament avada ja kinnitada, kui ei esitata vaidlust hagi korras²⁵. Kui esitatakse hoiumenetluse puhul vaidlus, tuleb see lõpetada. Lõpetamise korral on võimalik pärimisõigus-

²⁵ Vrd. Riigikohtu ts. es. otsus nr. 38-1933. a.

tesse kinnitada tavalises hoiukorras. Hagi-
korras aga ei saa enam neid tunnistajaid
üle kuulata, kelle suhtes on avaldatud taan-
dus. Kiri on võimalik tunnistada testamenti
kehtetus, mis koostatud tunnistajate juures-
olekul, kes kuuluvad taandamisele TK§§ 373
alusel.

Tunnistajate seletused kantakse kohtuproto-
kollile ning loetakse istungil ette²⁶. Peaks tes-
tament sisaldama korraldusi häätegevaks
otstarbeks, saadab kohus äravirja kohtu-
protokollist prokuröörile²⁷. Prokurööri kohustus
on hoolitseda selle eest, et korraldus täidetakse.

Testamendi avamisest kuulutab kohus
Amelliku Teataja III osas, kutsudes ülesse isi-
kuid, kel on mõnesuguseid taotlusi tes-
tamendi vastu. Isikud, kellel on mõnesugu-

²⁶ JK§§ 1964.

²⁷ JK§§ 1965.

seid nõudmisi, vaidlusi või õigusi pärandi või testamendi suhtes, peavad need esitama kohtule 6 kuu kestel arvates kuulutuse ilmunisest. Ei ole selle aja kestel saabunud taotlusi, loeb kohus kõik sellised õigused kustunuks.²⁸ Juhul, kui pärimisõigustesse kinnitamine toimub maakorraldusseaduste alusel, on proklaamiaeg vaid üks kuu.²⁹

Üldiselt avaldab kohus üleskutsre vaid arjaoraliste taotlusel.³⁰ Huud testamendi avamise ja testamendi vastu on võimalik teha üleskutsret ka kohtu näengul.³¹

²⁸ JK § 1967, 2011-2014, 2079 ja BõG § 2451.

²⁹ Maakorralduse seaduse § 15. RT 1937, 30. Selles korras pärijate kinnitamine on vaieldav, kuna maa on riigi omand ning püüdnud sätted, millist õigust erib maakantaja maale.

³⁰ JK § 2055.

³¹ BõG § 2451.

Kõik kulud, mis ühenduses üleskutsuga, kannab see, kes esines vastava taotlusega.³² On aga üleskutsu tehtud kohtu algatusel, siis kannavad kohtukulud testamendijärgsed pärijad. Proklaamiaja vältel võivad esineda vaidlustega testamendi vastu kõik asjastuweitatud isikud. Kui soovitakse tühistada testamenti, siis tuleb seda teha tavalises hagi korras. Hagiallumus tuleb lahendada üldalustel. Kui testament käib kas kinnisvara kohta, või korraldab vallasvara, mille väärtus ületab 1000 Rm., tulevad tühistamishagid esitada ringkonnakohtule. On aga pärandiolehtures vallasvara ning selle väärtus ei ületa 1000 Rm., siis lahendab küsimuse jaoskonnakohtus. Kohaallumus tuleb määrata kadunu viimse elukohta järgi.

Kohus ise testamendi tühistamistaotlust

³² JKPS 2071.

ei saa tõusetuda. Sellise taotlusega võivad esineda üksnes asjastuivitatud isikud³³

Hagi esitamise korral võidakse hoiu menetlus peatada kuni hagi lahendamiseni. Sellises tuleb aga esitada jaoskonnakohtuniskule tõend tühistamishagi esitamise kohta.

Heiukorras saadakse lahendada vaid vaieldamatuid küsimusi. Seejärest tuleb hoiu menetlus lõpetada, kui esitatakse hoiuaja kohta vaidlus. Kui testamendi kinnitamise puhul avaldatakse vaidlus testamendi vastu, peab kohus hoiu menetluse lõpetama.

Sellisel puhul tuleb testament kinnitada hagi korras. Vaidlus peab olema selline, et ta osutub ajendiks testamendi tühistamisel. Lihtne avaldus, et ~~keegi~~^{keegi} pole nõus testamendi kinnitamisega, ei või olla selliselt ajendiks. Muudugi ei harkka jaoskonnakohtus kaaluma

³³ Gassmann, Voleren, op. cit., lk. 174.

ega selgitama, kas väited on põhistatud ning vastavad tõele. On küllalt hoiuametluse lõpetamiseks, kui esitatakse kohtule sellised vaidlused, et kui need osutuvad tõendatuks, võib testament osutada kehtetuks.

Hagi testamendi tühistamiseks tuleb esitada proklaamiaja kestel³⁴. Kui taotlus testamendi tühistamiseks näib olevat põhistatud, võib kohus hageja palvel rakendada kindlustusvahendeid tavalises korras. Vajaduse korral võib kohus hagi kindlustusena anda pärandi valitsemise erilisele hooldajale, kõvaldades vara valitsemisest selle, kes on testamendis määratud pärjaks³⁵.

Mainitud vahendeid rakendab kohus vaid siis, kui testamendis esineb selliseid puudusi, mille olekul pole võimalik lugeda testamenti

³⁴ BzP § 2452

³⁵ BzP § 2480

kehtivaks, nagu tunnustajate puudumine, teovõimetus testamendi koostamisel jne.

Aga, kui testament on väliselt korras, ei viies kõiki vajalikke vorminõudeid, ei või kohus testamendis määratud pärijat eemaldada vara valdusest. Samuti ei tohi kitsendada pärijat ta tegevuses³⁶. Olse ümberpöördukt. Vermiliselt korras testamendi puhul on alati testamendis määratud pärijal õigus paluda viia end pärandi valdusse³⁷.

Testamendi tühistamist võidakse taotlelda kas terves ulatuses või osaliselt. Tühistamist saavad taotlelda lähimad sugulased, kelle huve on testamendiga riivatud. Kui lähimad sugulased ei esine tühistamispalvega, pole õigust selleks ka kaugema-

³⁶ BZL § 2480

³⁷ BZL § 2480. Senati otsusi nr. 106-1894, nr. 126-1902.

tel sugulastel. Erdmann leiab koguni, et ka substituudil pole õigust taotleda testamendi tühistamist, kui pärija ise tunnustab selle õiguse ning kehtivaks³⁸. Nii saavad taotleda vaid need isikud, kes otseselt pärinevad siis, kui testamenti poleks olnud.

Lõpuks vaatleme neid ajendeid, mille olekul on võimalik testamenti tunnustada tühisteks.

Nagu ülal mainitud, peab testament vastama reale nõudeile. Selliste revisiitide puudumisel on võimalik tunnustada testamenti kehtivaks. B. G. L. § 2789 loendab need põhjused, mille esinemisel saadakse taotleda testamendi tühistamist. Siia kuuluvad juhud:

1. kui pärandajal puudus testamendi tegemiseks teovõime; 2. kui testamendis puuduvad olulised vorminõuded; 3. kui testamendi tegemine oli tingitud kas pettusest, survest või

³⁸ Erdmann, op. cit., lk. 343.

olulisest eksitusest; 4. kui korraldused testamendis on seadusevastased, kuigi testament ise võib vastata väliselt vorminõuetele; 5. kui testamendi sisu on segane, arusaamatu, täis vastolusid niivõrd, et sellest ei saa lugeda välja testija selget tahet või 6. kui testament on jäänud lõpetamata. Punktides 1, 2, 3 ja 6 mainitud juhtudel võib testament jääda süsksi kehtima, kui asjaosalised seda soovivad.³⁹ Muudel juhtudel aga mineb testament kehtjõu ka süs, kui asjaosalised seda ei taotle. Õigemini ei saagi selliseid acte pidada testamendis ega neid avada. Seepärast pole siin ka midagi vaidluskorras tühistada.

Kui mõnel testamendis määratud pärijal puudub pärimisvõime, ei muutu selle toimele kunagi testament kehtetuks ei tervelt

³⁹ Mt. B&L § 2789 märkus.

ega ka osaliselt. See on ka kõigiti arusaadav. Testamendi kinnitamisega nendib vaid kohus, et arst on tõelikult olemas ning see vastab seadusnõuetele. Testamendi kinnitamisega ei asetata kedagi veel pärandi valdusse.

On võimalik testamenti tühistada ka siis, kui lasteta isik tegi testamendi, kuid pärast seda sündis tal laps⁴⁰. Oli aja testijal testamendi koostamisel lapsi, siis ei muutu testament kunagi kehtetuks, kui ^{testamendi} tegijal sünnib lapsi peale testamendi tegemist. Sel juhul on vaid nõue, et laps, kes sündis pärast testamendi tegemist, saaks võrdse osa teistega⁴¹. Peale nende juhtude on võimalik testamenti tühistada, kui see on koostatud, näiteks, abielunaise poolt ilma, et oleks nõuandjana

⁴⁰ B.õ.õ § 2796.

⁴¹ B.õ.õ § 2796.

sellest ora võtnud kas mees või assistent.

Testamendi tühistamine toimub mitte hoiu-
korras, vaid tavalises hagikorras. Siin tuleb
tasuda nii tempelmaks kui kohtulõw üld-
alustel.

§5. Testamendi kinnitamine.

Pärast proklaami aja möödumist määrab
jaoskonnakohtunik aja kuulamisele. Aja-
osalistele, kelle elurohad on kohtule teada, saa-
datakse teade aja arutamise kohta. Kui päri-
jad jäävad tulemata, ei pidurda see aja
käiku. Kui hoiumenetlus testamendi kinni-
tamise kohta on peatatud seetõttu, et on esi-
tatud lagi testamendi tühistamiseks, siis ei
saa seda enne kuulamisele määrata kuni
tühistamismenetlus on lõppenud. Alles siis
võib järgneda testamendi kinnitamine. Siin
võib tekkida küsimus, kuidas toimida sarnasel

juhul nende nõudmistega, mis pole esitatud
 küll 6 kuu kestel, kuid enne testamendi
 kinnitamist. Kas neid tuleb lugeda õigel ajal
 ülesantuks ning kohuslikuks pärijadele või ei?

Arvestades proklaami publitsistliku efekti,
 peaks tunnustama, et kõik pretensioonid, mis
 esitatakse peale proklaamiaja möödumist,
 tuleks lugeda mitte õigel ajal esitatuks.

Kuid JHK § 2064 sisu kohaselt tulevad ka
 need õigused lugeda õigel ajal esitatuks,
 mis toimunud küll peale proklaamiaega,
 kuid enne testamendi kinnitamist.

Pärast proklaamiaja möödumist tunnustab
 kohus testamendi seadusjärgstunnes, kui seda
 pole tühistatud hagikorras⁴². Ühtlasi mainib
 ka nende isikute nõuded ja taotlused, mis
 esitatud õigeaegselt. Vastava palve olekul
 arjastuhtivatud isikute poolt tunnustab kohus

42

B§§ § 2452.

kustunures kõik need nõuded, taotlused, õigused ja vaidlused, mis pole esitatud õigeaegselt. Omal algatusel aga ei või kohus seda teha.

Testamendi algkirja annab kohus välja, kas pärijatele või testamenditäitjale. Enne väljaandmist teeb kohus testamendile pealdise selle kohta, et see on seaduslikus korras avaldatud ning kohtu poolt tunnustatud seadusjäustumus⁴³. Ainult sel puhul võib jätta kohus testamendi välja andmata, kui sellene oli sisendatud vastav keeld⁴⁴.

Enne testamendi seadusjäustumist on võimalik igal asjast huvitatud isikul tutvuda testamendiga järelekohtu kantseleis. Kendel, kes testamendiga on määratud pärijaks, on võimalik saada testamendist ka ärakirja,

⁴³ JKJ § 1968.

⁴⁴ JKJ § 1968.

milles kohus konstateerib, et testament on vormipärane ning avatud, aga pole veel seadusjõustunud⁴⁵.

Testamendi alusel, mis seadusjõustunud ning vastava pealdisega kohtuniku poolt välja antud, on võimalik teha sissekan-
deid kinnistusametis vara siirdumise koh-
ta pärijatele. Testament jääb aluseks, docu-
mendiks kinnistusraamatuse, mille alusel
tehakse kinnistusraamatusse vastav sisse-
kanne vara ülemineku kohta.

§6. Kaebekord kohtumäärustele ja
korraldistele, mis tehtud testamendi
kinnitamise ajal.

Nagu kõigide kohtutoimingute puhul, nii
esineb ka testamendi kinnitamismenetluse juures
õiguskaitse kaebuste ja edaskaebuste näol.

JKJ § 1970 alusel on võimalik kaevata erika-

⁴⁵ JKJ § 1969.

be korras kohtumäärustele, mis tehtud testamendi avamise ja kinnitamise alal. Kaebused esitatakse ühe kuu vältel, arvates määruse kuulutamisest. Nad tulevad adresseerida ringkonna-kohtu nimele ning esitada jaaskonnakohtuniku kaudu. Kaebus võib puudutada igasugust õiguspäratut kohtu käitumist testamendi avamise või kinnitamise menetluses.

Kohtumäärustele, millega kohus tunnustab kustumises pretensioonid, mis polevad esitatud õigeaegselt, saab erikaebe korras kaevata vaid teatud juhtudel. Nimelt lubab JHS § 2068 sel puhul erikaebe korras kaevata: 1) kui see on seaduses ette nähtud; 2) kui proklaamitaotlus ei sisalda seaduslike revisiite (JHS § 2061); 3) kui kohus pole nimmi pidanud seadusega määratud väljakuulde tähtajast ja 4) kui kohus on jätnud arvestamata õiguse, mis esitatud enne testamendi tunnustamist seadusjõustumises,

kuigi esitamine ise võis toimuda pärast prok-
laami.⁴⁶

Määruseid, milledega kohus tunnustas kustunuteks
nõuded ja taotlused, mis pole esitatud õigealg-
selt, võidakse tühistada ka tavalises hagikorras
selle poolt, kelle nõudmised tunnustas kohus kus-
tunuteks.⁴⁷ Sellised hagid tulevad suunata isi-
kute vastu, kelle taotlusel tunnustas kohus püeten-
sioonid kustunuteks. Hagi esitamine kui ka hi-
lsem kohtumenetlus toimub tavalises korras.

Mainitud hagi tuleb esitada sellele kohtule, kelle
määrust tahetakse tühistada, nelja kuu kestel
arvates päevast, mil hagejale sai teatavaks
kohtumäärus.⁴⁸ Üldalgumiseks on 10 aastat
arvates määruse kuulutamisest.⁴⁹

⁴⁶ JKJ § 2064

⁴⁷ JKJ § 2069

⁴⁸ JKJ § 2070

⁴⁹ JKJ § 2070

Kui pärast testamendi kiinnitamist ilmuvad need asjaolud, mille toimel ei või testament erida kehtejõudu, näiteks, osutub hiljem, et testija oli testamendi koostamise ajal hoolduse all ega erinud tegevõimet jne., võidakse ka hiljem taotleda testamendi tühistamist. Samuti on võimalik seadusjõustunud testamenti tühistada, kui tunnustajate seletused, mille alusel on testament avatud ning kiinnitatud, osutuvad valeks. Lõpuks on võimalik seadusjõustunud testamenti tühistada ka sel juhul, kui see on võltsitud, näiteks, on võltsitud testija allkiri testamendil, kus allkirja oleku on vajalik⁵⁰.

Testamendi tühistamishagid tulevad esitada lähimate pärijate poolt ning suunata testamendipärijate vastu. Kui lähimad pärijad sellise taotlusega ei esne, pole õigust selles ka kaugematel kaugematel pärijatel.

⁵⁰ Allkiri võib püüda, kui testament on kirjutatud testija käega.

Hagi tuleb esitada 4kuu kestel arvates päevast, mil hagejale said teatavaks need asjaolud, vale tunnistuse puhul aga päevast, mil seadusjõustus kohtuotsus, millega kohus tunnustas tunnistaja seletuse valeks, ning testamendi võltsimise korral. aga päevast, mil jõustus kohtuotsus, millega testament tunnustati võltsituks. Üldaejumine on 10 aastat arvates testamendi seadusjõustumisest. Väljaspool üldaejumist ei saa enam testamenti tähistada.

§7. Testamendi aegumine.

Testamendi aegumisküsimus võib tekitada mõnevõrra lahkarvamusi. Viimasel ajal on kohtupraktika kaldunud arvama, et testament aegub 10 aasta vältel. Pärast 10 aasta möödumist pole enam võimalik testamendile vastu vaielda.

Mainitud vaadendit ei saa aga siiski pooldada.

Testament pole ju muid, kui juriidiline fakt, mis muudab õigusolustikke. Testamendi kinnitamine aga pole muid, kui vaid juriidilise fakti konstateerimine. Midagi siin ei nõuta, midagi ei mõisteta ka välja kellelki.

Õigikohus otsusega nr. 429-1937.a. on aru-
nud seisukohale, et kui hagi sisuks on mõne
juriidilise olma tunnustamine või mittetun-
nustamine, siis need faktid ei aegu 10 aasta
möödudes, samuti ka sellest tulenevad kohtu-
otsused. Ka testament on juriidiline fakt.
Selle kinnitamine aga tuvastushagi. Seepärast
ei saa ta ka aeguda. Aeguvad ainult nõu-
deõigused, mitte aga testament kui juriidiline
olm. Seega on võimalik testamenti kinni-
tada ka pärast 10 aasta möödumist. Muidu-
gi iseasi on kohustustega ja nõudeõigustega,
mis tulenevad testamendist. Need aeguvad üld-
alustel.

Ka elulisest seisukohast lähtuvalt ei saaks

kuidagi pooldada testamendi aegumist. Kui, näiteks, pole pärijad testamenti kinnitanud, kuid kasutavad vara vastavalt testamendi sisule, kas võidakse selle alusel testamenti tühistada, et ta pole 10 aasta kestel avatud ega kinnitatud. Kindlasti mitte.

Nagu pärimisõigustesse kinnitamine seaduse järgi võib toimuda ka pärast 10 aasta möödumist, nii võib ka testamenti avada ja kinnitada pärast 10 aastat. Kummalgi juhul pole tegemist nõudmisega, vaid fakti nentimisega. Muudugi, kui keegi pole teostanud omi nõudeõigusi, mis tulenevad testamendist, siis võivad aeguda küll need, mitte aga testament.

II osa

§ 8. Pärandi hoid.

Pärast isiku surma siirdub pärand pärijale, kes hakkab seda valdama. Kuid

sageli võib osutada olukordi, kus pärijal puudub võimalus ise pärandit vallata.

Sel puhul tuleb pärandi suhtes rakendada kas hooldus või eestkoste, milleks aitavad kaasa aralikud asutised.

Hoolduse seab sisse see jaoskonnakohus, kelle tegevuspiires asub pärand.⁵¹ Kui aga pärandi suhtes on vaidlus, siis rakendab hoolduse see kohus, kus asi on lahendamisel.

Pärandi hoidmiseks seab hoolduse tegelikult sisse linnas vaeslastekohtud ja vallas- valla-kohtud. Viimastele kirjutab jaoskonnakohus ette hooldus või eestkoste sisse seadi ning teostab hiljem valvet nende tegevuse üle. Kui vaeslastekohtud, kui ka vallakohtud teostavad kollegiaalsuse printsiibil.

Pärandi hoidmisel rakendatakse hooldus

⁵¹ JKL § 2009.

vaid siis, kui seda asjaolud nõuavad⁵²
 Hooldus tuleb ex officio sisse seada eelkõige siis, kui pärijad või mõni neist on alaealised, samuti ka siis, kui pärijaid pole kohal või nad üldsegi puuduvad, kes harkaus pärandit valdama.

Samastel puhkudel, kus hooldus pärandi hoiuks tuleb sisse seada ex officio, võivad küsimust algatada ametantised, procuratuur, politsei, kui ka eraisikud. Muidugi saavad taotlestega esineda ka asjast huvitatud isikud.

Pärandi hoiuks määrab hoolduskohus⁵³ hooldaja, kes harkaus pärandit valdama ning valitsema. Hoolduskohtu korraldusel kirjutatakse kogu pärand üles. Linnades sooritab üleskirjutamist kohtutäitur, maal aga vallakohus oma liikmete kaudu.

Hooldaja kohustab vara valitsema hää-

⁵² JKL § 2010.

⁵³ Vaeslastekohus ja vallakohus.

perimeheliikult. Ta on vastutav vähimagi hooletuse eest. Oma tegevuse üle ta annab aru hoolduskohtule. Hoolduskohtule ülesandeks on valvetestamine hooldaja tegevuse üle. Hoolduskohtule üle teostab valvet omanorda ja oskonnakohus.

Pärandi hooldus vältab niisama, kuni pärijad on kinnitanud ning need pärandi vastu võtnud.

Hoolduse rakendab vallakohus määrusega ning lõpetab samuti määrusega. Määruse jõustumisest alates tuleb pärandi hooldust lugeda lõppenuks.
